

VAKA KONTROL ARAŐTIRMALARI

Vaka Kontrol Araştırmaları

- Klinik gözlemler, vaka serileri ya da kesitsel araştırmaları sonucunda edinilen bazı ilişkilerin nedensel olup olmadığını saptayabilmek için uygulanan kolay, ucuz ve kısa sürede sonuç veren analitik araştırma türüdür.
- Vaka kontrol araştırmalarında tanılı bir hastalığı olanlar (vaka grubu) ile ilgili hastalığı olmayanlarda (kontrol grubu), hastalığa yol ağtığından şüphelenilen bir etkenin ne boyutta olduğu saptanarak, vaka ve kontrol grupları arasında bir fark olup olmadığı araştırılır.

Vaka Kontrol Araştırmaları “Retrospektif Yaklaşım”

- Araştırmada hastalık olup olmamasına göre sonuçtan hareket edilerek geçmişte etkenle karşılaşma durumunun incelenmesi çalışmalarıdır.

Vaka Kontrol Araştırmaları “Prospektif Yaklaşım”

Etkenle karşılaşıldıktan sonra ileriye dönük olarak yapılan izlem çalışmalarıdır.

Vaka Kontrol Araştırmaları

Vaka grubu seçimi nasıl yapılır?

- Toplumda uygun yöntemle seğilen bir örnekleme belirli bir hastalık tanısı alanlar
- Hastane, muayenehane, diğer sağlık kuruluşlarında tanısı konulan vakalar
- Sadece bir hastanede tanı konulan vakalar
- Birden fazla hastanede tanı konan vakalar
- Tüm hastanelerde tanı konulan vakalar
- Yukarıdakilerin bir kaçından seğilecek vakalar
- Ender görülen hastalıklar

Vaka Kontrol Araştırmaları

Kontrol grubu seçimi nasıl yapılır?

- Genel populyasyondan seğilecek örnek
- Tüm hastanelere başvuran ancak araştırma konusu hastalığı olmayan diğer kişilerin tümü ya da bunlardan seğilecek örnek
- Vakaların seğildiği hastaneye diğer nedenlerle başvuranların tümü ya da seğilecek bir örnek
- Vakalarla aynı mahallede oturanlar ya da komşuları arasından uygun sayıda kişi
- Eř, kardeş, akraba, arkadaşlar

Vaka-Kontrol grubu özellikleri ve seçimi

- Vaka ve kontrol grupları incelenen etkenin varlığını etkileyebilecek yaş, cinsiyet, meslek gibi bazı değişkenler yönünden benzer olmalıdır.
- Bu duruma "eşleştirme" denilmektedir.
- Eşleştirilen özellik sayısı arttıkça grupları oluşturmak güçleşmektedir.
- Gruplar arası eşleştirme sayısı arttıkça araştırma sonuçlarının güvenilirliği de artmaktadır.

Vaka-kontrol alışmaları Analizler

- Olgu ve kontrollerde;
- Frekans
- Dağılım
- Potansiyel etyolojik rol
- Relatif risk
- Odd ratio
- Prevalans bazı durumlarda insidans hesaplamaları yapılır.

Vaka-kontrol alışmaları

- Belirli bir etmenle ya da etmenlerle karşılaşma zamanı hakkındaki bilgiler hastalık oluştuktan sonra hastanın kendisinden, akrabasından, eşinden ya da komşularından alınır.
- Hastane kayıtlarından ve sağlık personelinden bilgi alınabilir.
- Etkenle karşılaşma zamanına göre çalışmalar “prospektif ya da retrospektif” olarak yapılabilir.

Vaka Kontrol Araştırmaları Avantajları nelerdir?

- Uygulaması kolay ve maliyeti dūřüktür
- Nadir görülen ve latent süresi uzun olan hastalıkların incelenmesinde avantaj sağlar
- Araştırmaya katılanların araştırmayı bırakma/terk sorunu yoktur
- Aynı anda bir çok değişken aynı anda incelenebilir

Vaka Kontrol Araştırmaları Avantajları nelerdir?

- Vaka ve kontrol grupları kendi evrenlerini temsil eder nitelikte değilse sonuçlar topluma genellenemez
- Toplumunu temsil eden hızlar hesaplanamaz (mortalite, morbidite, rölatif risk vb)
- “Neden ve Sonuç”dan hangisinin önce başladığı bilinemez
- Çeşitli nedenlerle “bias” olasılığı yüksektir

Vaka-kontrol araştırmaları veri toplama

Anket

Fizik muayene

Laboratuvar testleri

Tanılama işlem ve testleri

Bu uygulanan veri toplama araçları hem vaka hem de kontrol gruplarında aynı şekilde (standartize olarak aynı koşullarda) yapılmalıdır.

Vaka-Kontrol araştırmalarında hataya neden olan durumlar/BİAS

- Kayıtlardan elde edilen verilerin kalitesinin düşüklüğü,
- Ankete verilen yanıtların hafıza, utanma, gizleme ve benzeri nedenlerle hatalı olması,
- Tanı koyan kişilerin yanılıgısı, doğru tanılama yapamaması,
- Sık görülen ölümler nedeniyle yaşayan ya da ölen vakaların özelliklerinin farklı olması,

Hafıza Faktörü

- Unutma
- Mental rahatsızlık
- Depresyon
- O anki dönemde yaşananlar
- Olayı hatırlamak istememe